

Taller de Finances i Consum Responsable

La realitat, que se'ns presenta com un tot, és cada vegada més rica en matisos econòmics i financers. Aquests últims incideixen en les nostres vides des d'edats molt primerenques i ho fan a una velocitat major que en el passat, per la qual cosa resulta imprescindible dotar la societat d'eines adequades amb les quals manejar situacions quotidianes en condicions òptimes de sostenibilitat, tant individual com social.

D'altra banda, el fet de viure en comunitats interrelacionades i dinàmiques suposa que els nostres actes personals generin conseqüències a nivell agregat que han de respectar els equilibris intergeneracionals entesos com el desig d'aconseguir un món millor per als qui estan per venir. En aquest sentit, ser conscients de les nostres accions presents, per millorar-les, forma part d'allò que hem entès com a sostenibilitat.

La matèria Taller de Finances i Consum Responsable té una triple finalitat.

En primer lloc, formar els alumnes en els conceptes bàsics que són protagonistes en les relacions financeres. La finalitat no és cap altra que oferir un aprenentatge vinculat a la vida real i apropar els estudiants a les eines necessàries per al seu benestar personal i qualitat de vida. D'aquesta manera, estaran en condicions d'abordar la segona finalitat: una educació en valors socials i ètics que els enriqueixi com a persones, perquè siguin persones independents, amb criteri i capaces d'afrontar els reptes que els esperen en el futur identificant les seves fites i els recursos que necessiten per assolir-los. La tercera finalitat, conseqüència de la consecució de les dues anteriors, és fomentar entre les persones patrons de consum i actuacions sostenibles, i evidenciar la importància del respecte intergeneracional, de la fiscalitat (en particular, ressaltant el paper dels impostos), de les nostres pautes de consum i dels principis que impulsen el mercat de treball, sense oblidar-nos de contextualitzar totes aquestes accions en el nostre entorn més pròxim: les Illes Balears.

La matèria es desenvolupa a partir d'aprenentatges significatius, funcionals i d'interès per als alumnes, proporcionant sabers específics i tècnics per examinar, de manera crítica, la societat en la qual viuen, posant en primer pla la importància dels seus actes individuals i les conseqüències que generen en la societat.

L'elecció de la denominació *taller* respon a una intenció metodològica d'acostar als alumnes els coneixements d'una forma pràctica, a través d'un enfocament holístic en el qual les decisions financeres i de consum responsable es prenen com a conseqüència de la interacció amb la realitat mateixa i no com a aproximació a una situació que se'n desprèn, sense connexió amb altres aspectes de la vida. El paradigma de la sostenibilitat actua com a marc sota el qual es desenvolupen totes les actuacions dels alumnes.

Aquesta matèria, per la seva naturalesa de taller, es desenvolupa a partir d'aprenentatges significatius, funcionals i d'interès per als alumnes, i proporciona sabers específics i tècnics per examinar, de manera crítica, la societat en la qual viuen, posant en primer pla la importància de conèixer les característiques bàsiques de les relacions financeres a fi d'establir patrons sostenibles de consum. La denominació de *taller* respon a la necessitat d'abordar aquests sabers a partir de metodologies àgils i creatives que permetin, a més, emprar una varietat d'eines (paper, presentacions, fulls de càlcul, aplicacions, etcètera), estimulant l'aprenentatge a partir de la posada en pràctica dels sabers teòrics transmesos. La mateixa naturalesa de taller contribueix, també, a potenciar les habilitats de comunicació per explicar i transmetre la informació a contextos reals i fomentar el treball col·laboratiu i en equip.

En aquest sentit existeix una vinculació directa amb l'etapa de primària, en els principis pedagògics de la qual s'explicita la potenciació de l'aprenentatge significatiu per al desenvolupament de les competències que promouen l'autonomia i la reflexió.

En el pla de les competències clau, es pretenen aconseguir i desenvolupar a través de les seves competències específiques, les quals generen espais compatibles perquè concorrin la competència

en comunicació lingüística (CCL), la competència plurilingüe (CP), la competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria (STEM), la competència digital (CD), la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA), la competència ciutadana (CC), la competència emprenedora (CE) i la competència en consciència i expressió culturals (CCEC).

Taller de Finances i Consum Responsable està plantejada com a matèria optativa en el tercer curs de l'educació secundària obligatòria i procura els resultats següents:

En primer lloc, que els alumnes comptin amb una educació financera bàsica, que els proporcioni uns bastiments sòlids sobre els quals construir les seves experiències financeres futures, impulsant la presa racional de decisions.

En segon lloc, que els alumnes duguin a terme accions de consum responsable, sent part activa del paradigma d'economia circular, promovent actes individuals que s'associïn a la sostenibilitat.

Els sabers bàsics s'organitzen en tres blocs, sent objectiu d'aquesta matèria que els alumnes prenguin un primer contacte amb els sabers de les finances, el consum responsable i la sostenibilitat dels nostres actes econòmics.

El primer d'aquests blocs està vinculat a presentar les relacions econòmiques i financeres que sorgeixen entre llars, empreses i administracions públiques, endinsant-nos en la necessitat d'organitzar i encaixar els fluxos de renda que se'n desprenen, planificant-los i gestionant-los des d'un punt de vista racional. Per això, han de tenir-se en compte l'adquisició de sabers vinculats amb els elements de qualsevol projecte d'estalvi i inversió, com ara el tipus d'interès o la rendibilitat, sabers que s'han de materialitzar en l'elaboració d'un projecte personal d'estalvi.

El segon dels blocs parteix dels sabers consolidats en l'anterior, per desenvolupar patrons i hàbits de consum sostenible. Es posa l'èmfasi, en aquest bloc, en el consum responsable i en les conseqüències de la seva no-aplicació i es familiaritza els alumnes amb la gestió de documents habituals en la vida quotidiana i la presa racional de decisions.

El tercer i últim bloc està dedicat a la sostenibilitat i a l'economia circular, establint la importància de l'Estat del Benestar i el paper que té en les nostres vides, determinant els drets dels consumidors i dels treballadors, en un marc en què es combat la desigualtat i es persegueixen els Objectius de Desenvolupament Sostenible, també des del punt de vista de les polítiques de la comunitat autònoma.

Els criteris d'avaluació establerts per a aquesta matèria s'adrecen a conèixer el grau de competència que els alumnes hagin adquirit; és a dir: l'acompliment a nivell cognitiu, instrumental i actitudinal respecte dels sabers proposats que s'han d'aplicar a l'àmbit personal, social i acadèmic amb una futura projecció professional.

Aquesta matèria es defineix des d'una perspectiva teòrica i pràctica que apliqui els sabers al desenvolupament de pràctiques de taller que parteixin de situacions quotidianes. En aquest sentit, en l'esperit de la matèria Taller de Finances i Consum Responsable hi és present la intenció de formar part activa de projectes STEAM, aportant als alumnes la possibilitat d'entendre situacions quotidianes des d'un enfocament holístic, sota el qual la realitat és molt més que la suma de les seves parts.

Els aprenentatges es construeixen des de l'acció i la visió de la realitat. Els alumnes han de comprendre observant, interactuant i ideant, han de gestionar recursos, han de desenvolupar experiències i han de prendre decisions vitals en un ambient flexible i obert que els permeti desplegar les seves aptituds, potenciar les seves destreses i actituds socials, treballant en equip. Aquesta dinàmica de treball genera una cultura creativa, col·laborativa i de participació dirigida a crear valor per als altres.

Competències específiques

CE 1 Prendre consciència que les relacions econòmiques entre les llars, les empreses i les administracions públiques generen fluxos de renda que responen a les seves necessitats o capacitats de finançament, reconeixent que aquests fluxos poden ser prestats o invertits en el temps, valorant la idoneïtat de realitzar-ne una adequada planificació i estudiant les diverses formes de diners, els seus usos i la seva gestió per part dels intermediaris financers, comprenent que s'ha de realitzar dins d'un marc ètic.

Els alumnes han de conèixer què són les finances personals, per què i per a què són necessàries. Aquesta necessitat deriva del reconeixement de les relacions econòmiques entre els tres agents econòmics (llars, empreses i administracions públiques), relacions que generen fluxos de renda com a conseqüència de les seves diferents necessitats i capacitats de finançament. Per això, els alumnes han de comprendre que existeixen unes relacions financeres que acompanyen les econòmiques i conèixer-les amb la finalitat de gestionar aquests fluxos de manera adequada, evitant situacions adverses.

És important, a més, que identifiquin els diners com el vehicle que permet, a més de gastar, invertir i que distingeixin entre diners en efectiu i diners electrònics i dipòsits, comprenent les diferents formes de pagament i comparant-les, alhora que es reconeix el paper de les entitats financeres en tot aquest procés, paper que s'ha de dur a terme dins d'un marc ètic que faciliti unes relacions adequades entre les persones.

Descriptors que es lliguen a aquesta competència específica: CCL2, CCL3, CD1, CPSAA2, CPSAA4, CC3, CC4, CCEC3

CE 2 Identificar el concepte de tipus d'interès, distingint el seu paper en les lleis de capitalització, duent a terme càlculs que condueixin a establir els resultats d'operacions bàsiques de préstec, inversió i assegurança, coneixent la naturalesa i finalitat dels corrents monetaris que generen.

Els alumnes han de conèixer el concepte de tipus d'interès, entenent-ho com un simple preu per disposar o per estalviar una quantitat de diners durant un període de temps, sent capaç de realitzar càlculs diferents en funció de la llei de capitalització emprada, comparant-ne els diferents resultats i analitzant les conseqüències d'aquesta elecció. A més, han d'aplicar els seus sabers a casos pràctics i quotidians d'operacions de préstec i inversió (estalvi), analitzant els elements que apareixen i sent conscients de la seva naturalesa, significat i implicacions per a les seves finances personals, diferenciant entre interessos i capital. Aquestes comparacions i anàlisis s'han de poder realitzar emprant eines de tota mena, incloses les informàtiques. Les finances personals, com també les operacions d'estalvi i inversió són enteses dins d'un tot en el qual la *mutualització* cobra protagonisme en repartir els riscos entre els diferents agents de la societat, per la qual cosa la valoració i comprensió del concepte d'assegurança cobra tota la seva importància en aquesta realitat.

Descriptors que es lliguen a aquesta competència específica: CCL2, CCL3, CP1, STEM1, STEM2, STEM4, CD1, CD2, CD3, CD5, CPSAA4, CCEC3.

CE 3 Conèixer el paradigma del consum responsable o conscient, identificant-ne els beneficis personals i valorant les conseqüències que té per a la societat, el medi ambient i les relacions laborals una ciutadania preocupada pels seus actes de compra, sent conscients de la necessitat de prendre decisions racionals i de mostrar comportaments d'acord amb una comprensió adequada dels missatges publicitaris, analitzant la creació de valor afegit de l'activitat productiva i sent crítics amb l'obsolescència programada.

Dominar els impulsos irracionals en els actes de consum és una tasca complexa. Es requereix coneixement de les pautes estudiades per l'economia del comportament, com també la valoració dels impactes que les nostres accions individuals causen en el nostre entorn, immediat i llunyà, tant a nivell ambiental com en les condicions de treball, dins i fora de les nostres fronteres. A través d'aquesta competència, els alumnes podran analitzar els seus actes de compra i reflexionar sobre els processos racionals de presa de decisions, sent conscients de la seva dificultat. A més, ha de proposar situacions quotidianes en les quals posar a prova aquesta competència, analitzant els missatges publicitaris per distingir la proposta de valor de l'impuls induït, sent conscient, alhora, de

la freqüència amb què repeteix certes compres a causa del que coneixem com a obsolescència programada, no tan sols tècnica, sinó també funcional o psicològica.

Descriptors que es lliguen a aquesta competència específica: CCL1, CCL3, CP3, CD1, CD3, CPSAA3, CPSAA5, CC3, CC4, CE1, CCEC3.

CE 4 Conèixer què és un pressupost personal, planificant-lo i duent-ne a terme una gestió efectiva, identificant i classificant despeses i ingressos, com també plantejant el lloc que l'estalvi hi ha d'ostentar i sent capaç de llegir i entendre els documents que actuen de suport d'ingressos i despeses, com el contracte de treball, la nòmina, les factures i rebuts de compra o préstec, tiquets, els contractes de lloguer, d'assegurança i els fulls de reclamació, valorant, a més, les opcions reservades per capitalitzar els estalvis a través d'actius financers, una vegada analitzades i comparades les seves característiques de risc, rendibilitat i liquiditat, en un entorn d'inversió diversificat.

La planificació d'un pressupost personal, emprant eines tradicionals o programari, es configura com a pilar principal per a la presa racional de decisions, un consum responsable, unes finances sanejades i la facilitació de l'estalvi personal. A través d'aquesta competència, els alumnes adquireixen la capacitat de gestionar un pressupost personal, identificant les possibles fonts d'ingressos i planificant les despeses personals, classificant-les segons la seva naturalesa. Aquesta competència ha d'ajudar a identificar i comprendre el significat i contingut dels diversos documents quotidians que actuen de suport físic de les despeses i ingressos, informació que ha d'acompanyar els alumnes al llarg de tot el cicle vital i que els serà de vital importància per prendre decisions racionals i plantejar un estalvi que han de gestionar des del coneixement de les variables rendiment, risc i liquiditat, sempre comparades dins d'un entorn diversificat que permeti minimitzar els riscos no sistemàtics.

Descriptors que es lliguen a aquesta competència específica: CCL2, CCL3, STEM3, STEM4, CD1, CD5, CPSAA1, CPSAA5, CE3, CCEC3.

CE 5 Valorar i relacionar l'impuls de l'esperança de vida, en néixer i als 65 anys, amb l'augment en les taxes d'escolarització i en la cobertura sanitària, comprenent i estudiant els pilars bàsics sobre els quals se sustenta l'Estat del Benestar, determinant la importància de l'estalvi personal, la solidaritat entre generacions com a marc del nostre sistema públic de pensions i reconeixent el paper crucial que juguen els impostos dins el nostre sistema de benestar.

Les societats modernes aconsegueixen, de manera constant, fites quant a l'esperança de vida, tant en néixer com als 65 anys, procurant poblacions cada vegada de més llarga vida. Per això, el repte de l'Estat del Benestar és, cada vegada, més important i es fa necessari protegir la seva evolució. Amb aquesta competència, els alumnes han de ser conscients de l'augment en l'esperança de vida i l'han de connectar amb l'Estat del Benestar, paradigma sense el qual no seria possible assistir a aquests processos. Per això, han d'identificar-ne els pilars bàsics, fortament influenciats i sostinguts per l'acció conjunta de la ciutadania a través de l'Estat, mitjançant un sistema públic de pensions, que és de repartiment, i un sistema fiscal, acompanyat d'hàbits saludables d'estalvi personal. Reconèixer aquest paper, valorar la solidaritat intergeneracional, comprendre les regles bàsiques de càlcul de la pensió de jubilació és un coneixement que ha d'ajudar a comprendre i treballar les tensions a les quals s'enfronta un sistema de repartiment solidari, sense oblidar-se d'analitzar el pilar restant, no menys important: els impostos. Distingir els seus diferents tipus i conèixer en quines situacions apareixen i per a què s'empra la seva recaptació, contribueix a desenvolupar una ciutadania més responsable.

Descriptors que es lliguen a aquesta competència específica: CCL3, CCL5, STEM1, STEM4, CD1, CD5, CPSAA2, CE1, CCEC1.

CE 6 Utilitzar el concepte d'economia circular per proposar mesures de consum responsable, estalvi personal i eficiència domèstica, valorant les conseqüències positives sobre l'entorn local, regional i global, sent conscient dels reptes als quals s'enfronta la transició verda quant a noves relacions de treball, lluita contra la pobresa i desigualtat, i les bretxes de gènere, coneixent els drets dels consumidors i dels treballadors dins el marc dels Objectius de Desenvolupament Sostenible i de les actuacions de les polítiques públiques nacionals i internacionals, sense perdre de vista les aportacions de l'administració regional.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: La transició ecològica, també denominada transició verda, es configura com un procés inevitable i, al mateix temps, com

un repte de dimensions globals, nacionals i regionals. A través d'aquesta competència específica, els alumnes han de valorar aquest procés des d'un punt de vista analític i no solament descriptiu, proposant mesures d'eficiència domèstica, consum responsable i relacions de treball que ajudin a avançar en la lluita contra la desigualtat, la pobresa, les bretxes de gènere i la consecució general dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, emprant el coneixement dels drets de les persones consumidores i treballadores i conreant comportaments, mesures, actituds i accions de consum compatibles amb aquest procés, entenent-ho en tota la seva dimensió espacial, identificant les polítiques públiques del seu entorn més pròxim.

Descriptors que es lliguen a aquesta competència específica: CCL1, CCL2, CCL3, CP2, STEM4, CD1, CPSAA2, CPSAA5, CC2, CC3, CC4, CE1, CE2, CCEC1.

Criteris d'avaluació

S'estableixen els criteris d'avaluació (CA) de cada una de les competències específiques (CE), juntament amb uns aclariments orientatius per desenvolupar-los.

CE 1 Prendre consciència que les relacions econòmiques entre les llars, les empreses i les administracions públiques generen fluxos de renda que responen a les seves necessitats o capacitats de finançament, reconeixent que aquests fluxos poden ser prestats o invertits en el temps, valorant la idoneïtat de realitzar-ne una adequada planificació i estudiant les diverses formes de diners, els seus usos i la seva gestió per part dels intermediaris financers, comprenent que s'ha de realitzar dins d'un marc ètic.
CA 1.1 Explicar i representar les relacions econòmiques entre llars, empreses i administracions públiques en l'entorn pròxim.
- Explicar els agents econòmics principals i les seves funcions.
- Descriure les relacions econòmiques que s'estableixen entre les llars, les empreses i les administracions públiques en l'entorn pròxim, destacant-ne les característiques principals.
- Representar gràficament o simbòlicament aquestes connexions, utilitzant esquemes, mapes conceptuals o altres eines visuals que permetin analitzar-ne la dinàmica.
- Interpretar aquestes relacions econòmiques, identificant-ne les interaccions i les seves implicacions en l'economia local.
CA 1.2 Descriure els diners i les seves diferents formes, representant els seus usos en la satisfacció de les necessitats personals i valorant el paper del sistema financer com a canal de l'elevat nombre de transaccions econòmiques a nivell global.
- Identificar les diferents formes que poden adoptar els diners, analitzant-ne les característiques i funcions en el context econòmic.
- Explicar els usos dels diners en la satisfacció de les necessitats personals, relacionant-los amb situacions de la vida quotidiana.
- Representar gràficament o mitjançant esquemes els fluxos econòmics vinculats a l'ús dels diners, destacant-ne la rellevància.
- Avaluar el paper del sistema financer, argumentant-ne la importància com a mecanisme que canalitza i facilita un elevat nombre de transaccions econòmiques a escala global.
CA 1.3 Conèixer el procés d'emissió dels diners, distingint diners en efectiu de diners en dipòsits, com també els mitjans més habituals de pagament i els diferents tipus de targetes bancàries.
- Comprendre el procés de creació i emissió dels diners dins d'un sistema econòmic, diferenciant els diners en efectiu dels diners en dipòsits bancaris.
- Identificar els mitjans més habituals de pagament i les seves característiques.
- Conèixer els diferents tipus de targetes bancàries i entendre les seves funcions i diferències.
CA 1.4 Reflexionar sobre les diverses formes d'utilització dels diners, expressant una actitud positiva cap a l'estalvi, considerant-lo com a mitjà per invertir i aconseguir diferents objectius personals.
- Reflexionar sobre l'ús dels diners de manera responsable i eficaç.
- Desenvolupar una actitud positiva cap a l'estalvi com a eina per aconseguir objectius personals.

- Comprendre les diferents formes d'invertir els diners i les opcions que existeixen per maximitzar els estalvis.
- Identificar els avantatges de l'estalvi a llarg termini i el seu efecte en la consecució de metes personals i financeres.

CE 2 Identificar el concepte de tipus d'interès, distingint el seu paper en les lleis de capitalització, duent a terme càlculs que condueixin a establir els resultats d'operacions bàsiques de préstec, inversió i assegurança, coneixent la naturalesa i finalitat dels corrents monetaris que generen.

CA 2.1 Diferenciar entre els principals productes financers que ofereixen les entitats financeres als particulars, raonar perquè es paguen o reben interessos i valorar els avantatges i inconvenients per a cadascuna de les alternatives, a més de l'oportunitat d'usar-los amb garantia i responsabilitat.

- Diferenciar els productes financers més comuns que ofereixen les entitats financeres, com els comptes corrents, els dipòsits a termini, els crèdits i les targetes de crèdit.
- Comprendre perquè aquests productes impliquen pagament o recepció d'interessos, i com els interessos afecten les finances personals.
- Analitzar els avantatges i desavantatges de cadascun d'aquests productes per ajudar els alumnes a prendre decisions informades i responsables.
- Reflexionar sobre l'ús d'aquests productes financers amb responsabilitat, valorant la seguretat i les garanties que ofereixen les entitats financeres.

CA 2.2 Comprendre les causes per les quals s'originen els interessos i com es generen en funció de la llei de capitalització emprada, resolent, mitjançant activitats de taller, problemes reals d'operacions de préstec i inversió, reconeixent els elements implicats.

- Entendre perquè els bancs i altres entitats financeres paguen o cobren interessos, com a conseqüència de l'oferta i la demanda de diners, el risc, el temps i la inflació.
- Aplicar la llei de la capitalització (interessos simples i composts) en el càlcul dels interessos generats en una operació financera.
- Resoldre casos pràctics senzills sobre càlculs dels interessos i la comprensió dels elements implicats en aquestes operacions.

CA 2.3 Descriure la inflació i identificar com afecten els productes d'estalvi i préstec, en un entorn pròxim, i valorar-ne les conseqüències econòmiques i socials.

- Entendre la inflació i els seus efectes en l'economia i productes d'estalvi i préstec.
- Identificar els efectes de la inflació sobre productes financers.
- Valorar les conseqüències econòmiques i socials de la inflació.
- Proposar estratègies individuals i col·lectives per protegir-se de la inflació.

CA 2.4 Conèixer el concepte de *mutualització*, descrivint mitjançant casos pràctics a l'aula el seu funcionament i utilitat, reconeixent el paper de les entitats asseguradores com a intermediaris financers.

- Conèixer el concepte de *mutualització*, com també el seu funcionament i aplicació al context de les assegurances.
- Descriure el procés de la *mutualització* mitjançant casos pràctics.
- Reconèixer el paper de les entitats asseguradores com a intermediaris entre els assegurats en la gestió dels riscos.

CE 3 Conèixer el paradigma del consum responsable o conscient, identificant els beneficis personals i valorant les conseqüències que té per a la societat, el medi ambient i les relacions laborals una ciutadania preocupada pels seus actes de compra, sent conscients de la necessitat de prendre decisions racionals i de mostrar comportaments d'acord amb una comprensió adequada dels missatges publicitaris, analitzant la creació de valor afegit de l'activitat productiva i sent crítics amb l'obsolescència programada.

CA 3.1 Valorar positivament el consum responsable o conscient com una eina per tallar el canvi climàtic, la desigualtat social i combatre la precarietat del mercat laboral, promovent actituds socialment responsables en l'entorn pròxim.

- Valorar el consum responsable com a eina per al canvi social.
- Promoure actituds responsables i conscients en les seves decisions de consum.

- Fomentar el compromís amb la comunitat i amb les seves accions individuals.
CA 3.2 Interioritzar la responsabilitat, com a persones individuals, a l'hora de cuidar i millorar l'entorn i la qualitat de vida de la col·lectivitat, com també la responsabilitat dels poders públics de dictar normes perquè l'economia sigui sostenible, solidària i respectuosa amb els drets humans.
- Comprendre la responsabilitat individual i col·lectiva en la cura de l'entorn i la millora de la qualitat de vida.
- Reflexionar sobre el paper dels poders públics a l'hora d'establir lleis i normes per garantir una economia sostenible, solidària i respectuosa amb els drets humans.
- Promoure actituds responsables i solidàries que incideixin positivament en la comunitat.
CA 3.3 Entendre el consum com un acte conscient, premeditat i crític subjecte a la influència de la publicitat, davant el qual hem de valorar l'austeritat com a alternativa al malbaratament, els impactes sobre la pròpia salut i les condicions socials i ecològiques en les quals ha estat elaborat un producte o un servei.
- Conscienciar-se que el consum pot ser influenciat per elements externs.
- Avaluar l'impacte social, ecològic i personal del consum.
- Comprendre la importància de l'austeritat com una opció per evitar el malbaratament, tot contribuint a una societat més responsable i sostenible.
CA 3.4 Gestionar problemes vinculats a l'entorn real proposant solucions sostenibles mitjançant actuacions individuals o col·lectives que es tradueixin en millores per a la societat.
- Identificar problemes socials, econòmics i ambientals relacionats amb el seu entorn més proper, tot analitzant les causes i els efectes que aquests problemes tenen en la comunitat.
- Proposar solucions sostenibles.
- Treballar, tant de manera individual com col·lectiva, en iniciatives que puguin ser aplicades a l'entorn local o global per millorar les condicions socials i ambientals.

CE 4 Conèixer què és un pressupost personal, planificant-lo i duent-ne a terme una gestió efectiva, identificant i classificant despeses i ingressos, com també plantejant el lloc que l'estalvi hi ha d'ostentar i sent capaç de llegir i entendre els documents que actuen de suport d'ingressos i despeses, com el contracte de treball, la nòmina, les factures i rebuts de compra o préstec, tiquets, els contractes de lloguer, d'assegurança i els fulls de reclamació, valorant, a més, les opcions reservades per capitalitzar els estalvis a través d'actius financers, una vegada analitzades i comparades les seves característiques de risc, rendibilitat i liquiditat, en un entorn d'inversió diversificat.

CA 4.1 Elaborar i utilitzar el pressupost personal com a instrument per millorar les finances personals, utilitzant plantilles o aplicacions per calcular, en situacions quotidianes, els diferents tipus d'ingressos i despeses i la seva evolució, identificant aquelles despeses més elevades o no necessàries, determinant la necessitat d'incrementar els ingressos, avaluant la capacitat d'endeutament i establint un pla d'estalvi davant possibles situacions imprevistes.
- Aplicar els conceptes bàsics de finances personals a la seva vida quotidiana, creant un pressupost personal.
- Identificar les seves necessitats financeres, com també les despeses supèrflues.
- Elaborar un pressupost personal fictici utilitzant una plantilla (full de càlcul) o aplicació, incloent categories detallades d'ingressos i despeses.
- Conscienciar-se sobre el control de deutes, evitant el sobreendeutament.
- Establir un pla d'estalvi responsable davant possibles imprevists.
CA 4.2 Preparar els documents relacionats amb una operació simulada de compravenda, com ara factures, albarans i rebuts.
- Preparar els documents administratius necessaris en una operació comercial simulada de compravenda.
- Entendre la importància dels documents comercials com a instruments de control i registre.
CA 4.3 Diferenciar i seleccionar entre diferents productes financers, oferts per entitats financeres de l'entorn pròxim, aquells que millor s'adaptin a diferents finalitats d'estalvi, coneixent la relació entre rendibilitat i risc i les condicions de liquiditat pactades.
- Identificar els principals productes financers d'estalvi.
- Comprendre les característiques dels productes financers d'estalvi.

- Avaluar-ne la rendibilitat, el risc associat i les condicions de liquiditat.
- Seleccionar el producte més adequat segons les necessitats personals i objectius d'estalvi.
CA 4.4 Resoldre, a manera de reptes plantejats, situacions relacionades amb un contracte de treball i una nòmina, i investigar i seleccionar aquella informació que considera rellevant per resoldre de manera argumentada els reptes plantejats, de manera individual o en col·lectivitat.
- Comprendre els elements bàsics d'un contracte de treball.
- Interpretar una nòmina.
- Seleccionar informació útil per comprendre millor els drets laborals i les obligacions contractuals.

CE 5 Valorar i relacionar l'impuls de l'esperança de vida, en néixer i als 65 anys, amb l'augment en les taxes d'escolarització i en la cobertura sanitària, comprenent i estudiant els pilars bàsics sobre els quals se sustenta l'Estat del Benestar, determinant la importància de l'estalvi personal, la solidaritat entre generacions com a marc del nostre sistema públic de pensions i reconeixent el paper crucial que juguen els impostos dins el nostre sistema de benestar.

CA 5.1 Comprendre el concepte d'esperança de vida i analitzar la seva relació amb les polítiques bàsiques de l'estat del benestar, com l'educació i sanitat públiques.

- Comprendre el significat i càlcul del concepte d'esperança de vida.
- Analitzar la influència de factors com l'educació i la sanitat públiques en la qualitat de vida i la longevitat de les persones.
- Utilitzar estadístiques actuals per entendre les variacions d'esperança de vida segons el context social, econòmic i geogràfic.
- Reflexionar sobre la importància de les polítiques públiques i el seu paper en la millora del benestar col·lectiu.

CA 5.2 Prendre consciència sobre la importància de l'estalvi per afrontar els diferents períodes que es donen en el cicle financer individual, al llarg de la vida.

- Identificar els diferents períodes o etapes de la vida (inici laboral, consolidació professional, jubilació) i els desafiaments financers associats.
- Reflexionar sobre la necessitat de planificar finances per afrontar moments d'incertesa o grans despeses.
- Desenvolupar habilitats per establir i seguir un pla d'estalvi adequat a diferents situacions vitals.
- Comprendre la importància de l'estalvi per a l'assoliment d'objectius a curt, mitjà i llarg termini.

CA 5.3 Reconèixer la importància del sistema públic de pensions, descrivint el seu funcionament bàsic i valorant la solidaritat entre generacions, sabent calcular, emprant tècniques de taller i a partir de supòsits simplificats, la pensió de jubilació.

- Reconèixer el paper del sistema públic de pensions en l'estat del benestar i el seu funcionament com a mecanisme de protecció social.
- Reflexionar sobre la contribució de les persones actives per garantir la seguretat econòmica dels jubilats.
- Calcular amb exemples simplificats, el valor d'una pensió de jubilació a partir de les bases reguladores i els anys cotitzats.
- Entendre els desafiaments actuals del sistema públic de pensions i valorar-ne la importància com a pilar fonamental de cohesió social.

CA 5.4 Reconèixer la importància dels impostos; distingir els impostos bàsics i dur a terme càlculs quotidians d'IRPF i IVA.

- Reconèixer la funció dels impostos com a font de finançament dels serveis públics i eines de redistribució econòmica.
- Diferenciar els impostos entre directes i indirectes.
- Resoldre problemes vinculats al càlcul de l'IRPF i l'IVA en situacions quotidianes.
- Reflexionar sobre la importància de complir amb les obligacions fiscals per al funcionament de la societat.

<p>CE 6 Utilitzar el concepte d'economia circular per proposar mesures de consum responsable, estalvi personal i eficiència domèstica, valorant les conseqüències positives sobre l'entorn local, regional i global, sent conscient dels reptes als quals s'enfronta la transició verda quant a noves relacions de treball, lluita contra la pobresa i desigualtat, i bretxes de gènere, coneixent els drets dels consumidors i dels treballadors dins del marc dels Objectius de Desenvolupament Sostenible i de les actuacions de les polítiques públiques nacionals i internacionals, sense perdre de vista les aportacions de l'administració regional.</p>
<p>CA 6.1 Conèixer el concepte d'economia circular, valorant els impactes ambientals (petjades de carboni, hídrica i energètica) de totes les etapes del cicle de vida del producte, sent conscient de la importància d'evolucionar cap a aquest sistema.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Definir el concepte d'economia circular i descriure'n les característiques principals.
<ul style="list-style-type: none"> - Comprendre la reducció de l'impacte ambiental mitjançant la reutilització, reciclatge i reparació, a través de l'economia circular.
<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer la contribució de les activitats humanes a la petjada de carboni, hídrica i energètica.
<ul style="list-style-type: none"> - Valorar l'optimització de les etapes del cicle de vida d'un producte per a la reducció dels residus i els consums innecessaris.
<ul style="list-style-type: none"> - Fomentar actituds responsables cap a un model de consum i producció més sostenible.
<p>CA 6.2 Valorar la necessitat d'una transició energètica, identificant-ne els principals reptes, tant a l'entorn pròxim com a nivell internacional, reconeixent les repercussions globals dels actes individuals.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Comprendre què és la transició energètica, perquè és necessària i quins canvis implica a nivell global i local.
<ul style="list-style-type: none"> - Identificar els reptes que dificulten el canvi cap a un model energètic sostenible.
<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer la influència dels hàbits personals i les polítiques energètiques en el canvi climàtic i en l'equitat social a nivell mundial.
<ul style="list-style-type: none"> - Comparar els costos i beneficis de diferents fonts d'energia en el context de les Illes Balears.
<ul style="list-style-type: none"> - Promoure actituds responsables i energèticament sostenibles.
<p>CA 6.3 Estudiar els drets dels consumidors i dels treballadors, analitzant les diferents institucions que s'encarreguen de la seva defensa a la nostra comunitat autònoma, coneixent la relació causal consum-treball a fi d'avançar cap a models sostenibles que eliminin les bretxes salarials.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Identificar els drets fonamentals que protegeixen els consumidors i treballadors en situacions quotidianes.
<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer les entitats que vetllen pels drets dels consumidors i treballadors a les Illes Balears.
<ul style="list-style-type: none"> - Relacionar les condicions de treball amb les decisions de consum, tot identificant com els hàbits de consum poden influir en les bretxes salarials.
<ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar sobre pràctiques que fomentin la igualtat salarial i la responsabilitat social en l'àmbit empresarial.
<p>CA 6.4 Comprendre els Objectius de Desenvolupament Sostenible i valorar-ne la importància en el futur desenvolupament de l'economia i la societat, analitzant les actuacions que s'estan duent a terme a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a la seva consecució i compliment.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Conèixer els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'Agenda 2030 i comprendre la rellevància que tenen.
<ul style="list-style-type: none"> - Valorar iniciatives i projectes a les Illes Balears que promoguin el compliment dels ODS.
<ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar sobre la contribució dels ODS a una economia i societat més justes, equitatives i sostenibles.
<ul style="list-style-type: none"> - Actuar de manera compromesa en l'assoliment dels ODS en l'entorn local i global.
<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar propostes d'accions alineades amb els ODS que tinguin un impacte positiu a l'entorn escolar o local.

Sabers bàsics

Es concreten a continuació els sabers bàsics organitzats en blocs.

TALLER DE FINANCES
- Economia. Cost d'oportunitat. La necessitat de triar.
- El bescanvi i l'origen dels diners. Les primeres monedes i bitllets. Els primers bancs.
- Funcions dels diners. Tipus de diners.
- Finances personals. Procedència dels ingressos i principals despeses. Pla d'estalvi: objectius financers. Pressupost personal.
- El sistema financer: la funció d'intermediació entre els estalviadors i aquells que cerquen finançament.
- La importància de l'estalvi. Fons d'emergència. La relació entre estalvi i inversió.
- La inflació: conseqüències en les finances.
- La inversió i les seves característiques: la rendibilitat, el risc i el termini.
- El cicle de l'estalvi: capitalització simple i capitalització composta. Penalització per recuperar els diners abans del termini establert.
- Principals productes bancaris operatius. Compte a la vista i targetes bancàries, de dèbit i de crèdit. L'IBAN.
- Principals productes bancaris d'estalvi: compte remunerada i dipòsit a termini.

CONSUM RESPONSABLE
- Consum responsable. Beneficis individuals i socials. Perjudicis mediambientals i socials. La presa racional de decisions. Gestió eficient dels nostres diners.
- La influència de la publicitat i dels continguts de les xarxes socials en els hàbits de consum. Les compres per impuls. Consumisme vs felicitat. L'economia conductual. La cultura d'usar i llençar. L'obsolescència programada.
- Principals productes d'inversió: fons d'inversió, renda fixa i accions. Risc i diversificació. Rendibilitat i liquiditat.
- L'endeutament responsable. Préstec personal i préstec hipotecari. Les targetes giratòries d'interessos.
- L'assegurança: principals assegurances personals.
- Iniciatives públiques a les Illes Balears per promoure un consum responsable.
- Drets i obligacions dels consumidors. Tràmits quotidians: contracte de subministrament elèctric, contracte d'un préstec personal, contracte de treball, la meva nòmina, principals factures i rebuts, contracte d'una assegurança.
- La banca ètica. Finances ètiques.

SOSTENIBILITAT
- L'esperança de vida i l'estalvi. Necessitats financeres al llarg de la vida. El sistema públic de pensions i la solidaritat intergeneracional.
- Els impostos i la seva finalitat.
- Consum i sostenibilitat: cap a una economia circular. La relació entre tecnologia i sostenibilitat. Eficiència domèstica (alimentació, energia, climatització...). Transició energètica. Drets del consumidor. Defensa del consumidor a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.
- Treball i sostenibilitat: cap a una economia justa. Noves relacions de treball. Drets dels treballadors. Igualtat i bretxa salarial.
- Polítiques públiques i objectius de desenvolupament sostenible. Reptes i fites de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en aquesta matèria.